

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Filipa Dienstbiera, soudce Tomáše Langáška a soudkyně Veroniky Juřičkové v právní věci žalobce: **S. F.,** zastoupeného Mgr. Ilonou Machandrovou, advokátkou, sídlem Nádražní 42/4, Český Těšín, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 3. 2. 2022, č. j. OAM-77/LE-LE05-K10-R2-2019, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 13. 6. 2022, č. j. 20 Az 5/2022-67,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 13. 6. 2022, č. j. 20 Az 5/2022-67, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Posuzovaná věc se týká jednak přezkumu rozhodnutí o neudělení azylu v případech, kdy žadateli byla udělena doplňková ochrana, jednak povinnosti krajských soudů provádět úplné a *ex nunc* posouzení podle čl. 46 odst. 3 směrnice č. 2013/32/EU, o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (dále jen „procedurální směrnice“).

[2] Žalobce je státním příslušníkem Afghánistánu. V únoru 2019 požádal v České republice o mezinárodní ochranu. Poukázal mimo jiné na svou příslušnost k etniku Hazárů a ší'itskému islámu, na svou službu v afghánské armádě i zajetí Tálibánem, jakož i na hrozby, jimž čelil kvůli způsobu svého soukromého a náboženského života.

[3] Žalovaný rozhodoval o žádosti žalobce o mezinárodní ochranu dvakrát. V lednu 2020 tuto žádost zamítl, jeho rozhodnutí ovšem Krajský soud v Hradci Králové zrušil (rozsudek ze dne 26. 1. 2021, čj. 30 Az 3/2020-100).

[4] V únoru 2022 žalovaný rozhodnutím označeným v záhlaví rozhodl, že žalobci se uděluje mezinárodní ochrana ve formě doplňkové ochrany na dobu 24 měsíců. Žalovaný ve svém rozhodnutí zohlednil převrat proběhlý v roce 2021, při němž převzal moc v zemi původu Tálibán. Žalovaný neshledal důvody nasvědčující tomu, že by žalobce mohl čelit v zemi původu pronásledování. Poukázal mimo jiné na to, že Tálibán sice v 90. letech 20. století násilně utlačoval Hazáry a jiné menšiny, v současnosti se je dle dostupných informací snaží chránit před působením tzv. islámského státu provincie Khorasan (ISKP). Neshledal tedy důvody přiznat stěžovateli ochranu ve formě azylu. Naopak s ohledem na měnící se situaci žalovaný nemohl vyloučit, že by žalobce byl v případě návratu vystaven hrozbě vážné újmy v podobě mučení, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání podle § 14a odst. 2 písm. b) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu. Žalobci proto přiznal doplňkovou ochranu.

[5] Žalobce žalobou brojil proti tomu, že mu nebyla přiznána mezinárodní ochrana ve formě azylu. V průběhu řízení před krajským soudem navrhl jako důkaz zprávy z března 2022 a pozdější, které měly doložit, že v zemi původu dochází k pronásledování Hazárů a ší'itů.

[6] Krajský soud v Ostravě zamítl žalobu rozsudkem označeným v záhlaví. Vyložil, že výrok rozhodnutí žalovaného je ve spojení s odůvodněním třeba vykládat tak, že vedle výslovného udělení doplňkové ochrany bylo rozhodnuto i o neudělení azylu. V této části proto krajský soud rozhodnutí podrobil přezkumu. Krajský soud se ztotožnil se závěrem, že Hazárové v současnosti nejsou terčem Tálibánu, ale naopak dochází ke spolupráci v boji proti ISKP. Stejně tak zprávy o zemi původy „*nejsou dostatečné*“ pro závěr, že by žalobci hrozilo pronásledování kvůli předchozímu působení v armádě, náboženskému vyznání či způsobu soukromého života. Důkazy navržené žalobcem krajský soud neprovedl, neboť jde o zprávy pocházející „*z doby po vydání napadeného rozhodnutí*“. Krajský soud neshledal důvod k prolomení § 75 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), podle něhož soud *vychází ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu*, a uvedl, že nové skutečnosti může žalobce uplatnit v nové žádosti o udělení azylu.

II. Kasační stížnost a průběh řízení o ní

[7] Proti rozsudku podal žalobce (stěžovatel) kasační stížnosti.

[8] Stěžovatel namítá, že bylo porušeno jeho právo na účinný prostředek právní ochrany. Žalovaný i krajský soud se soustředili na prospektivní posuzování toho, zda by stěžovateli hrozilo pronásledování v případě návratu do země původu vzhledem ke změnám vyvolaným převratem v roce 2021. Podle stěžovatele se žalovaný i krajský soud spokojili s tím, že pro podrobné posouzení situace není k dispozici dostatek informací. Nezohlednili ovšem, že stěžovatel byl jako voják a později vojenský „*zběh*“, Hazár a „*osoba s vlažnějším přístupem k víře*“ pronásledován již před převratem. Vzhledem ke zhoršení situace v zemi původu jsou nyní jeho obavy o to oprávněnější.

[9] Podle stěžovatele krajský soud pochybil i tím, že se nezabýval důkazy, jimiž stěžovatel dokládal, že Hazárové v současnosti čelí pronásledování. Stěžovatel připouští, že jím navržené důkazy vznikly až po vydání rozhodnutí žalovaného, byly však splněny podmínky pro prolomení zásady vyjádřené v § 75 odst. 1 s. ř.s., jak je vymezuje judikatura.

[10] Žalovaný se ve vyjádření ztotožnil s napadeným rozsudkem a odkázal na jeho odůvodnění a na odůvodnění svého rozhodnutí. Navrhl, aby kasační stížnost byla jako nepřijatelná odmítnuta, případně jako nedůvodná zamítnuta.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[11] Kasační stížnost je důvodná.

III.1. Přezkum rozhodnutí v části o neudělení azylu

[12] Zaprvé se Nejvyšší správní soud zabýval otázkou, zda krajský soud vůbec mohl věcně přezkoumat rozhodnutí o neudělení azylu v situaci, kdy žalovaný ve výrokové části svého rozhodnutí uvedl pouze to, že stěžovateli uděluje doplňkovou ochranu, avšak neudělení azylu již výslovně nezmínil.

[13] V nedávném nálezu Ústavní soud dovodil, že byla-li žadateli o mezinárodní ochranu udělena toliko doplňková ochrana a žadatel brojí žalobou proti neudělení azylu, je rozhodnutí o neudělení azylu samostatně přezkoumatelné (nález sp. zn. IV. ÚS 1642/21 ze dne 29. 3. 2022, zejména body 25–26 a 36).

[14] V návaznosti na to Nejvyšší správní soud vyložil, že rozhodnutí žalovaného, která obsahují pouze formulaci o udělení doplňkové ochrany, zahrnují „*implicitně*“ rovněž výrok o neudělení mezinárodní ochrany ve formě azylu, který lze – je-li žaloba důvodná – samostatně zrušit (rozsudek ze dne 11. 11. 2022, čj. 1 Azs 208/2022-27, bod 26; návazně např. usnesení ze dne 31. 1. 2023, čj. 2 Azs 270/2022-20, bod 10 a usnesení ze dne 7. 12. 2022, čj. 2 Azs 271/2022-20, bod 9).

[15] V posuzované věci tedy rozhodnutí žalovaného implicitně zahrnuje výrok o neudělení mezinárodní ochrany ve formě azylu. Postup krajského soudu, který rozhodnutí v této části přezkoumával, byl tudíž v tomto ohledu správný.

III.2. Úplné a *ex nunc* posouzení soudem

[16] Zadruhé se Nejvyšší správní soud zabýval postupem krajského soudu, který odmítl provést důkazy navržené stěžovatelem, neboť se týkaly vývoje v zemi původu po vydání rozhodnutí žalovaného. Krajský soud totiž měl za to, že podle § 75 odst. 1 s. ř. s. je povinen vycházet ze skutkového a právního stavu, který zde byl v době rozhodování správního orgánu. Nejvyšší správní soud shledal, že tato úvaha krajského soudu neobstojí.

[17] Podle čl. 46 odst. 1 procedurální směrnice *členské státy zajistí, aby měl žadatel o mezinárodní ochranu právo na účinný opravný prostředek před soudem* proti tam uvedeným rozhodnutím vydaným ve věcech mezinárodní ochrany.

[18] Podle čl. 46 odst. 2 procedurální směrnice musí členské státy zajistit právo na účinný opravný prostředek i žadatelům, *u nichž rozhodující orgán uzná, že mají nárok na doplňkovou*

ochranu, a to *proti rozhodnutí o tom, že je žádost nedůvodná, pokud jde o postavení uprchlíka*. Právě v takovém postavení je i stěžovatel v posuzované věci. Jelikož mu byla přiznána doplňková ochrana, domáhal se přezkumu rozhodnutí žalovaného toliko v části o neudělení azylu.

[19] Citované ustanovení procedurální směrnice opravňuje členské státy považovat opravný prostředek v těchto případech za nepřípustný, poskytuje-li status doplňkové ochrany stejná práva a výhody jako status spojený s přiznáním azylu. Nejvyšší správní soud nepokládá za nutné se zabývat otázkou, zda je v České republice status doplňkové ochrany a azylu spojen se stejnými právy a výhodami (k tomu srov. rozsudek Soudního dvora ze dne 18. 10. 2018, *E. G.*, C-662/17, bod 43 a násl.). Je totiž zřejmé, že oprávnění dle citovaného ustanovení Česká republika nevyužila. Jak totiž plyne z již citovaného nálezu sp. zn. IV. ÚS 1642/21, podle Ústavního soudu je rozhodnutí v části týkající se neudělení azylu samostatně soudně přezkoumatelné a správní soudy jsou povinny přezkum v tomto rozsahu provádět, jinak „*postupují v rozporu s ústavním pořádkem*“ (bod 36). I osobě, které byla udělena doplňková ochrana, a nikoliv azyl – tedy osobě jako je stěžovatel – je tudíž Česká republika povinna zajistit účinný opravný prostředek proti rozhodnutí v části týkající se neudělení azylu.

[20] Podle čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice musí účinný opravný prostředek zahrnovat *úplné a* ex nunc *posouzení jak skutkové, tak právní stránky, včetně případného posouzení potřeby mezinárodní ochrany podle směrnice 2011/95/EU, a to alespoň v řízeních o opravném prostředku u soudu prvního stupně.*

[21] Ustálená judikatura Nejvyššího správního soudu přiznává tomuto ustanovení, které nebylo v českém právním řádu včas provedeno, přímý účinek (viz např. rozsudek ze dne 17. 1. 2017, čj. 5 Azs 293/2016-19; rozsudek ze dne 10. 8. 2017, čj. 1 Azs 194/2017-30, bod 25; rozsudek ze dne 11. 7. 2019, čj. 9 Azs 157/2019-24, bod 23).

[22] Povinnost krajských soudů provést úplné a *ex nunc* posouzení právních i skutkových otázek ovšem neznamená, že je žadatel o mezinárodní ochranu oprávněn vyčkávat s relevantními skutkovými tvrzeními či právními námitkami do soudního přezkumu. V řízení před soudem totiž žadatel může nově uvádět pouze ty skutečnosti, které nemohl bez své viny uvést v řízení před žalovaným (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 11. 2015, čj. 10 Azs 194/2015-32, bod 23 a násl.) či které před žalovaným neuvedl z jiného ospravedlnitelného důvodu (nález sp. zn. I. ÚS 425/16 ze dne 12. 4. 2016, bod 31 a násl.; obdobně rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 7. 2019, čj. 9 Azs 157/2019-24, bod 23).

[23] V posuzované věci stěžovatel v řízení před krajským soudem navrhl jako důkaz zprávy týkající se země původu, které vznikly až po vydání rozhodnutí žalovaného. Je tudíž zřejmé, že stěžovatel je objektivně nemohl uplatnit již ve správním řízení. Tyto zprávy nadto měly prokázat, že v zemi původu dochází k pronásledování osob náležejících ke stěžovatelovu etniku, a šlo tedy o důkazní návrhy vztahující se k předmětu řízení.

[24] Krajský soud odmítl tyto zprávy provést jako důkaz, neboť měl za to, že podle § 75 odst. 1 s. ř. s. má vycházet ze skutkového a právního stavu, který zde byl v době rozhodování správního orgánu. Tento závěr krajského soudu je ale nesprávný, neboť uvedené ustanovení bylo v posuzované věci prolomeno s ohledem na přímý účinek čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice. Krajský soud se tedy měl zabývat důkazními návrhy

stěžovatele a posuzovat otázku pronásledování etnika, k němuž stěžovatel náleží, ke dni svého rozhodování.

[25] Pro úplnost Nejvyšší správní soud dodává, že k tomuto pochybení přihlíží i v případech, kdy stěžovatel namítá jiné důvody pro prolomení § 75 odst. 1 s. ř. s. a výslovně se nedovolává přímého účinku čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 1. 2017, čj. 2 Azs 331/2016-21, bod 21).

[26] Naopak nedůvodná je námitka, že se žalovaný ani krajský soud dostatečně nezabývali situací stěžovatele před převratem v roce 2021. I kdyby stěžovatel za tehdejšího režimu čelil pronásledování, pro rozhodnutí žalovaného i krajského soudu ve věci azylu je podstatné, zda se stěžovatel může důvodně obávat pronásledování s ohledem na aktuální situaci v zemi původu. Pochybení krajského soudu tedy nespočívá v tom, že se dostatečně nezabýval minulostí, ale naopak v tom, že se nezabýval námitkami a důkazními návrhy týkajícími se aktuální situace.

IV. Závěr a náklady řízení

[27] Nejvyšší správní soud ze shora uvedených důvodů dospěl k závěru, že je kasační stížnost důvodná, a proto podle § 110 odst. 1 věta první s. ř. s. napadený rozsudek zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení. V dalším řízení je krajský soud podle § 110 odst. 4 s. ř. s. vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku, což znamená, že je povinen zohlednit přímý účinek čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice.

[28] Podle § 110 odst. 3 věty první s. ř. s. krajský soud v novém rozhodnutí rozhodne také o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 2. srpna 2023

JUDr. Filip Dienstbier, Ph.D.
předseda senátu